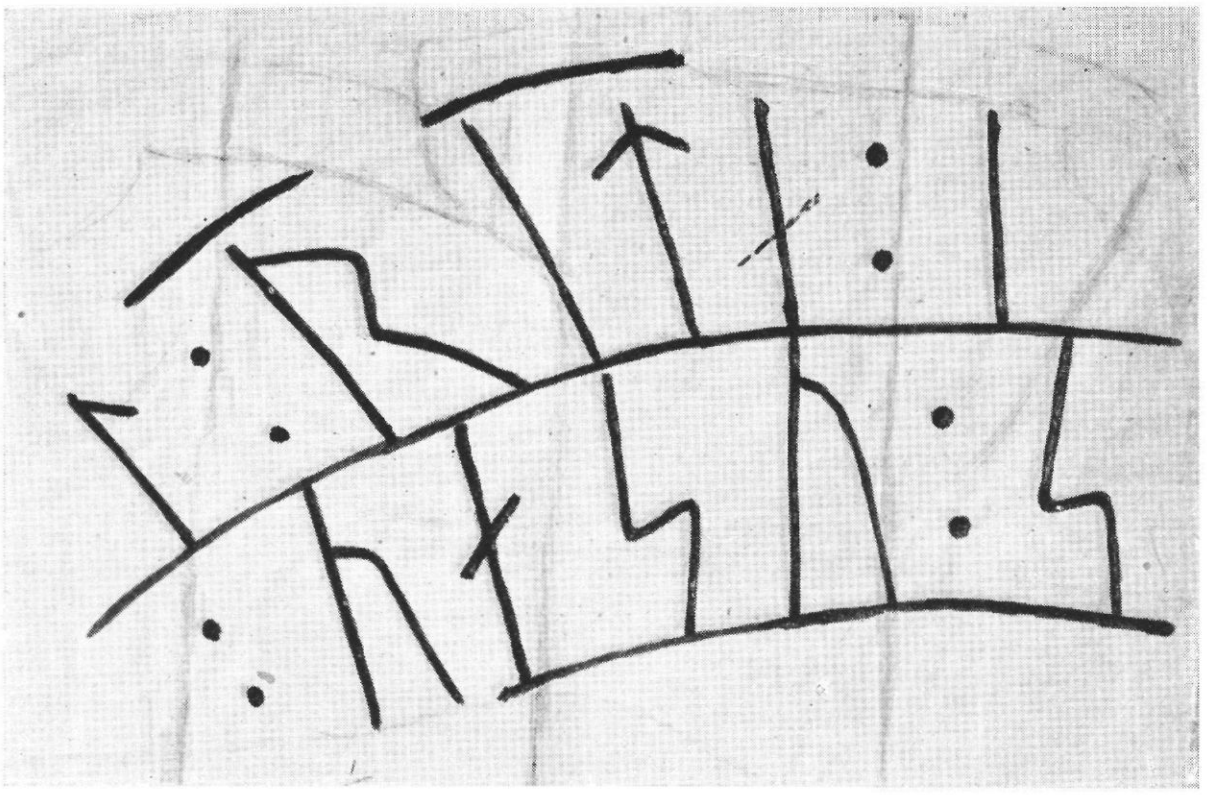

Fig. 52. U 71. Granby, Spånga sn. Efter teckning av Kempff 1871.

72. Hansta (numera Hägerstalund), Spånga sn. Nu på Skansen, Stockholm.

Pl. 45.

Litteratur: E. Brate, Skansens runstenar (i: Meddelanden från Nordiska museet 1897), s. 7 f., Sverges runinskrifter, s. 115, Svenska runristare, s. 75, Anteckningar (ATA); Järvafältets fornlämningar (1929), s. 36; S. Erixon, Skansens kulturhistoriska avdelning, 3 uppl. (1931), s. 189; O. von Friesen, Runorna (1933), s. 219 f.; Handlingar i ATA och Nordiska Museets Arkiv.

Äldre avbildningar: Brate 1897 (Nordiska Museets Arkiv; Skansens runstenar, s. 7).

Runstenen låg 1896 på ett litet gärde »cirka 8 à 10 meter från landsvägen, som går förbi Hägerstalund». Den hade ursprungligen legat med den ristade sidan nedåt. Någon gång vid mitten av 1880-talet hade den blivit vänd, och därvid hade det upptäckts, att den var försedd med runor (brev $^{3}/_{10}$ 1896 från herr Ivar Heyman till d:r Artur Hazelius). På framställning av d:r A. Hazelius $^{28}/_{10}$ 1896 beslöt KVHAAkad:s förvaltningsutskott att medgiva stenens flyttning till Skansen (Förvaltningsutskottets protokoll § 135—138). Där har den stått sedan nov. 1896 (Nordiska Museets Inv.-n:r 82426).

Grå granit. Höjd 2,43 m., bredd (över korsmitten) 1,82 m. Ristningsytan av synnerligen vacker och jämn; ristningen är väl bevarad.

Inskrift:

· kiarþar + auk · ioruntr · lata · reisa · þisa · steina · eftir · systur · suni · sina · irnmunt : auk · ikiunt ·
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70

Gærðarr ok Iorundr lata ræisa þessa stæina æftiʀ systursyni sina Ærnmund ok Ingimund.

»Gärdar och Jorund låta resa dessa stenar efter sina systersöner Ärnmund och Ingemund.»

Till läsningen: Tydligt stungna äro 23, 33 **e**, 43 **y**. Runan 37 har en bred, grund fördjupning mitt på hst, sannolikt huggen; sålunda **e**. Runan 66 har en fördjupning på mitten, som dock knappast torde vara huggen. Icke stungna äro 1 och 67 **k**, 49 **u**. — Brate: 31—36 **stiina**, 37 **e**, 43 **u**.

Mellan 68 **i** och 69 **u** är sannolikt ett **m** uteglömt. I runslingans slut, mellan 63—65 **auk** och ormhuvudet, finnes knappast plats för de sju runor, varmed (ack.) *Ingimund* normalt skulle tecknas. Man skulle emellertid snarast kunnat vänta, att **n** på vanligt sätt hade utelämnats framför **t**. Felet beror sålunda sannolikt på förbiseende vid uppritandet av inskriften. Jfr U 73 **kiaþar** för *Gærðarr*. Namnet har sålunda varit (ack.) *Ingimund*.

Namnet *Gærðarr* förekommer, utom på U 72 och U 73, i följande inskrifter: U 80 (**kerþar**), L 35 Mansänge, Kalmar sn (**karþir**), L 141 Lövsta, Bälinge sn (**karþar**), L 213 Viggeby, Danmarks sn (**kerþar**), L 461 Gullbron, Vallentuna sn (**karþir**), L 507 Granby, Orkesta sn (**kiarþar**), L 634 Stavs äng, Riala sn (**kerþar**), L 746 Nopskäl, Fröslunda sn (**kirþars**); Sö 197, 203, 293 (alla tre ha formen **kerþar**), Ög 139 (**kiarþar**). I de flesta fall är alltså namnet tecknat med **e**. **ia** i U 72 och 73 och i Ög 139 är säkerligen blott ett försök att med två runtecken uttrycka *æ*-ljudet. I medeltida svenska urkunder är *Gärdhar* »rätt vanligt» (Lundgren). I Norge ej särdeles vanligt, men flera medeltida belägg finnas (Lind). Jfr A. Olrik i *ANF* 10, s. 230, 245. — Om namnet *Iorundr* (*Iarundr*) se U 43 och Sö 260; om *Ærnmundr* U 15. — *Ingimundr* är relativt vanligt i uppländska inskrifter: L 101 Uppsala domkyrka, L 121 Norby, Bondkyrko sn, L 146 Sundbro, Bälinge sn (**ihmuntr**), L 481 Skånela kyrka, L 580 Husby-Långhundra kyrka, L 745 Eneberga, Fröslunda sn, L 759 Mosunda, Holms sn; jfr även Sö 10, 194.

De båda runstenarna vid Hansta äro ristade av Visäte. Härpå tyder såväl ornamentiken som runornas former (t. ex. 38 **f** med nedre bistaven ej nående upp till slinglinjen), vidare bruket av **ei** för *æi* (**reisa**, **steina**), av **r** för ʀ (**eftir**). Av verbet »låta» använder Visäte ofta presens, då subjektet är pluralt: så i de signerade L 460 Gullbron, Vallentuna sn, L 475 Råcksta, Angarns sn, L 507 Granby, Orkesta sn och i de osignerade men säkerligen av Visäte ristade L 325 Torsätra, V. Ryds sn, L 430 L. Vilunda, Hammarby sn, L 452 Molnby, Vallentuna sn, L 461 Gullbron, Vallentuna sn, L 586 Malmby, Närtuna sn.

73. Hansta (numera Hägerstalund), Spånga sn.

Pl. 45.

Litteratur: B 155, L 2011, D 2: 37. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 275—277, Vita Theoderici (1699), s. 472; O. Celsius, SR 1, s. 176, Acta Lit. Svec. Vol. 2 (1729), s. 404; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 158; J. Appelblad i K. Vitterhets Academiens Handlingar 4 (1783), s. 71; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2, s. 4; UFT h. 2 (1872), s. 68, h. 3 (1873), s. 48; G. Stephens, ONRM 2, s. 715 f.; E. Brate, Skansens runstenar (i: Meddelanden från Nordiska museet 1897), s. 8, Sverges runinskrifter, s. 115, Svenska runristare, s. 75, Anteckningar (ATA); Järvafältets fornlämningar (1929), s. 36, 54; S. Erixon, Skansens kulturhistoriska avdelning, 3. uppl. (1931), s. 189; O. von Friesen, Runorna (1933), s. 219 f.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, två olika träsnitt, det ena signerat (utom av Hadorph och Leitz) även av träsnidaren J. Chr. Heyer (Peringskiöld, Monumenta, Vita Theoderici och B 155); O. Wallgren 1848 (ATA); Dybeck a. a.; Brate 1902 (ATA; Järvafältets fornlämningar, s. 35).

Runstenen står rest på en bergbacke vid västra sidan av vägen Norrviken—Järfälla, något mer än 100 m. N om Hägerstalunds gård och 17 m. NNV om avtagsvägen till Akalla. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm» och på kartan i *Järvafältets fornlämningar* (n:r 26).

Ransakningarna: »Vedh Hanesta finnes en Runsten med Bookstäfver». Peringskiöld: »Hansta». Enligt Dybeck var stenen »nyligen åter rest på en höjd med ättehögar nordligt från och nära gården». Dennas namn var då Hanstalund, vilket senare blivit ändrat till Hägerstalund.

Grå granit. Höjd 2 m., bredd (på mitten) 1,20 m. Upptill på v. sidan är ett stycke avslaget. F. ö. är ristningen väl bibehållen.